

En tvivl uden ende er end ikke en tvivl!

Om vished er det sidste værk Wittgenstein skrev fra 1949 og frem til sin død i 1951. Det bærer værket i positiv forstand præg af. Her er nogle uhyre velgennemtænkte overvejelser om bl.a. viden, vished, tro og sprog med afsæt i specielt en kritisk stillingtagen til Descartes' og Moores filosofi.

Hvordan det forholder sig med Wittgensteins forhold til de klassiske filosoffer og filosofier gør oversætteren Jørgen Husted glimrende rede for i sin indledning, der er af samme omfang som selve Wittgensteins tekst. Men det må pointeres, at denne eminente indledning holder sig inden for, hvad man kan kalde den filosofiske tradition, dvs. den bevæger sig i fremstillingen ikke ud, hvor der også er risiko for, at afgrunden viser sig. Personligt synes jeg imidlertid, at dét netop er det spændende ved Wittgenstein. Hans styrke er - som han selv skriver i *Om vished* - at rokke ved det selvfølgelige i filosofien: "De sætninger, man som forhekset atter og atter vender tilbage til, kunne jeg tænke mig at uddrive af det filosofiske sprog" (§ 31). Det er ingen kritik af Husted's indledning, for at kaste sig ud på de 70000 favne i en introduktion, vil ikke føre til noget godt. Men der skal blot gøres opmærksom på, at der er mere i Wittgensteins filosofi end det umiddelbart ser ud til.

Det, Wittgenstein overalt siger, er vel, at enhver induktion hviler på en deduktion - og det er ikke så langt fra f.eks. Descartes rationalisme. Men så er det, at Wittgenstein bestemmer enhver grund som et *sprogspil*, og hermed tages der afsked med

hele den subjektfilosofiske tradition. Sprogspillet bygger slet ikke på grunde. Wittgenstein udtrykker det i *Om vished* på følgende måde: "Jeg er stødt på mine overbevisningers klippegrund. Og om denne grundmur kunne man næsten sige, at *hele huset bærer den* (§ 248, min fremhævelse). Sprogspillet er ikke fornuftigt eller ufornuftigt. Det er der bare - ligesom vort liv (§ 559). Herom kan der ikke tvivles. Nu foreligger bogen i dansk oversættelse - læs den!

Ludwig Wittgenstein: *Om vished*. Med oversættelse og indledning af Jørgen Husted. Philosophia, 1989, 112 sider og 104 sider, kr. 148.

O. Morsing

*

Guide til Heidegger

Vejledning til Heidegger hedder en nylig udkommen bog af Søren Gosvig Olesen, og titlen skal tages på ordet. Der er altså ikke tale om en introduktion til Heidegger, hvor man efter endt læsning mener at vide, hvad der er værd at vide om det forfatterskab, og man herefter kan snakke med. *Vejledning til Heidegger* vil være en hjælp for den, som læser Heidegger", hedder det på bagklappen; den erstatter altså ikke en læsning og et arbejde.

Bogen er et opsamlingsheat af forelæsningsnoter (*Sein und Zeit, fortløbende-tematisk læsning*), foredrag (*Gud fri os fra humanismen*), tidligere publiceret artikel (*Heidegger i teknikkens verden*) og en ny artikel (*Digting og tænkning: spørgsmål til senværket*).